

УДК 621.82

© Ю.Б. Паладійчук, к.т.н., Ю.М. Тарасюк
Вінницький національний аграрний університет
В.З. Гудь, к.т.н., І.М. Шуст, О.М. Кирик
Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

ТЕХНОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОЕКТУВАННЯ ГВИНТОВИХ ЗАВАНТАЖУВАЧІВ СИПКИХ МАТЕРІАЛІВ

Запропоновані технологічні передумови проектування гвинтових завантажувачів сипких матеріалів, а також методику техніко-економічного обґрунтування гвинтових завантажувачів, що проводиться на основі їх порівняльного оцінюванні з типовими представниками завантажувачів. Приведено аналітичні залежності для визначення основних параметрів гвинтових завантажувачів.

ТРАНСПОРТУВАННЯ, ГВИНТОВИЙ КОНВЕЄР, СИПКИЙ МАТЕРІАЛ.

Постанова проблеми. Транспортні гвинтові завантажувачі є невід'ємною частиною сучасного виробництва, складовою комплексної механізації та їх автоматизації. За їх допомогою здійснюється їх механізація значної кількості робіт і технологічних процесів. Збільшення продуктивності гвинтового завантаження та зниження динамічних ударів на робочі органи шляхом обґрунтування параметрів є важливою транспортною задачею. Розв'язання цієї задачі дозволить забезпечити більш рівномірне заповнення жолоба конвеєра, зменшення металоємності, енергоємності, ймовірності пошкодження сипкого матеріалу в процесі його переміщення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням створення нових конструкцій транспортно-технологічних механізмів і гвинтових завантажувачів сприяє подальшому розвитку виробництва та підвищенню продуктивності праці. До цих робіт відносяться праці Зенкова Р.Л. [1], Григор'єва А.М. [2], Іванченко Ф.К. [3], Гевко Б.М. [4], Рогатинський Р.М. [5] та інші. При цьому потребують подальших досліджень гвинтові завантажувачі з обґрунтуванням їх основних параметрів.

Мета дослідження - раціональний вибір конструкцій та параметрів гвинтових завантажувачів сипких матеріалів.

Нами розроблено 6 нових конструкцій гвинтових завантажувачів з покращеними техніко-економічними показниками, які

представлені в таблиці 1 і які забезпечують подальший розвиток виробництв та підвищення продуктивності праці.

Технологічний процес роботи гвинтових завантажувачів здійснюється наступним чином: обертовий рух передається від приводу на гнучкий гвинтовий робочий орган 1, горизонтальний вал 4 з гвинтовою спіраллю 5, вертикальний кожух 10 і вертикальною спіраллю 12 в зону завантаження 13.

Основним недоліком конструкції гвинтового завантажувача є те, що в зоні пересипу сипкого матеріалу з горизонтальної вітки до вертикальної чи нахиленої є несприятливі умови, які призводять до поріднення сипкого матеріалу і збільшення зусилля транспортування. Тому для покращення умов пересипу в цій зоні доцільно створювати спеціальну зону перевантаження 12.

Важливим параметром гвинтового завантажувача, який складається з двох віток – горизонтальної і нахиленої під кутом, є те, що продуктивність горизонтальної вітки на 5..10% є меншою від нахиленої для забезпечення нормальної роботи. При цьому, регулювання даного параметра доцільно проводити кругом гвинта, а не його діаметром.

Другим важливим елементом, який захищає гвинтовий завантажувач, а відповідно і транспортну систему від забивання, утворення і використання вібруючих пристроїв відомої конструкції. Ці проблеми пов'язанні з перезволоженням сипкого матеріалу.

Третій фактор стабільності гвинтового завантажувача є використання додаткових гнучких гвинтових завантажувачів, із метою збільшення зони їх завантаження, з використанням гнучких гвинтових завантажувачів і пересувних механізмів.

Четвертою вимогою гвинтових завантажувачів є те, що в зоні пересипу сипкого матеріалу доцільно встановлювати відповідні зони, з метою забезпечення якісної подачі сипкого матеріалу і стабільності технологічного процесу.

Об'єм зони перевантаження вибирають з умови площі добутку поперечного січення діаметра вертикального кожуха на висоту цієї зони, яка є більшою за зовнішнім діаметром горизонтального кожуха

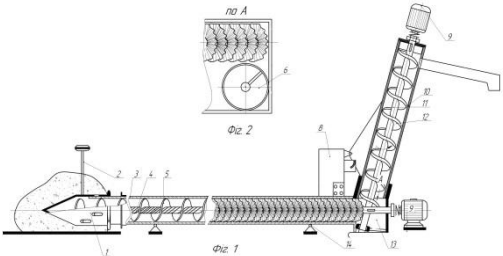
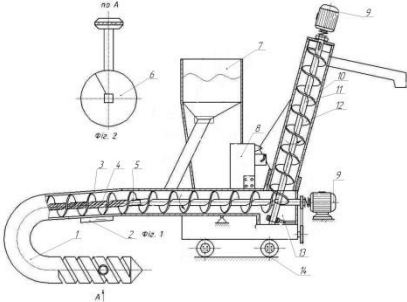
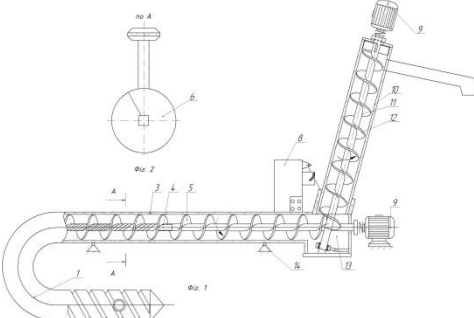
$$V = (1, 2...1, 5)D \times S = (1, 2...1, 5) \times \frac{\pi D^2}{4}, \quad (1)$$

де D – діаметри горизонтального і вертикального кожуха.

Таблиця – Нові типи гвинтових завантажувачів сипких матеріалів

№ з/п	Схема	Назва
1		<p>Завантажувач гвинтового типу – однопоточковий горизонтально-нахилений ГЗ із гнучким гвинтовим робочим органом</p>
2		<p>Завантажувач-змішувач гвинтового типу – однопоточковий горизонтально-нахилений ГЗ із ГЗРО</p>
3		<p>Універсальний гвинтовий завантажувач – однопоточковий горизонтально-нахилений ГЗ з ГРО</p>

Продовження табл.

1	2	3
4		<p>Гвинтовий пересувний завантажувач змішувач із ГЗРО</p>
5		<p>Гвинтовий пересувний змішувач із зоною перевантаження – однопотоківий горизонтально-нахилений ГЗ із ГРО і пересувним механізмом</p>
6		<p>Завантажувач гвинтовий – однопотоківий горизонтально-нахилений ГЗ із ГРО</p>
<p>Позначення: 1 – гнучкий робочий орган; 2 – рама; 3 – горизонтальний кожух; 4 – горизонтальний вал; 5 – горизонтальна спіраль; 6 – рукоядка переустановлення гнучкого робочого органу; 7 – бункер; 8 – пульт керування; 9 – привід; 10 – вертикальний кожух; 11 – вертикальний вал; 12 – вертикальна спіраль; 13 – зона перевантаження, 14 – горизонтальна площадка</p>		

П'ята вимога полягає в тому, що горизонтальна завантажувальна секція гвинтового завантажувача встановлюється під кутом $2..5^\circ$ до горизонту в сторону подачі сипкого матеріалу, а вертикальний шнек виконати Т-подібної форми з паличкою зверху, причому співвідношення горизонтальної палички до вертикальної становить у межах $2..7$ мм, мінімальній величині вертикальної палички не менше $2..4$ мм.

Шоста вимога полягає в тому, що представлені конструкції можуть бути універсальними з використанням відповідних робочих органів для виконання різнотипних операцій, як наприклад на схемі 4 – гвинтовий завантажувач-змішувач.

Важливою умовою при виборі конвеєрів для універсальних перевантажувальних комплексів є встановлення області їх використання, зокрема щодо транспортування певного діапазону сипких вантажів. Оскільки, згідно з [6, 7], мінімальна межа енергоємності гвинтових конвеєрів визначається коефіцієнтом тертя вантажу до поверхні спіралі, то визначальною умовою при проектуванні конвеєра є його спроможність транспортувати вантаж із несприятливими властивостями. При цьому розглянуто найбільш несприятливе, з точки зору енергетичних затрат, є вертикальне розміщення гвинтового конвеєра.

Потужність транспортування вантажу гвинтовими конвеєрами, згідно з [1, 6, 7], визначають за залежністю:

$$N = \rho_{\Pi} g Q (W_L L + H) \quad (2)$$

чи для вертикальних шнеків [7]:

$$N = \rho_{\Pi} g Q W_H, \quad (3)$$

де ρ_{Π} – об'ємна маса (насипна густина) вантажу в потоці; g – прискорення земного тяжіння; Q – об'ємна продуктивність конвеєра; W_H та W_L – коефіцієнт опору переміщенню вантажу; L та H – відповідно довжина транспортування та висота підйому вантажу, для вертикальних ГК $L = H$. Приведена енергоємність w , що визначає енергетичні затрати для переміщення одиниці маси вантажу на одиницю довжини, відповідно для вертикального гвинтового конвеєра буде [4]:

$$w = N / (Q \cdot L) = \rho_{\Pi} g W_H. \quad (4)$$

У розгорнутому вигляді для вертикальних гвинтових конвеєрів коефіцієнт опору записується виразом [4]:

$$W_H = \frac{\mu_2 P_s (\operatorname{tg} \alpha + \operatorname{tg} \beta_{II}) \cos \beta_{II}}{\operatorname{tg} \alpha \cdot \operatorname{tg} \beta_{II}}, \quad (5)$$

де β_{II} – кут нахилу тракторії потоку під впливом тяжіння; $P_s = D\omega_{II}^2 / (2g)$ – коефіцієнт швидкохідності потоку, що визначається кутова швидкість обертання вантажу в потоці ω_{II} відносно осі шнека діаметром D , що пов'язаний із коефіцієнтом швидкохідності конвеєра $P_k = D\omega^2 / (2g)$ залежністю $P_s = PC_\beta^2 / (1 + C_\beta)^2$. Тут C_β – коефіцієнт кінематичної подібності гвинтового транспортування, $C_\beta = \operatorname{tg} \alpha \cdot \operatorname{tg}(\alpha + \varphi_1)$.

У роботі [3] показано, що мінімально можливий теоретичний рівень критерію енергоємності W_H залежить тільки від коефіцієнта тертя вантажу по гвинтовій поверхні шнека μ_1 і для інтервалу його зміни $0,3 \leq \mu_1 \leq 1$ апроксимується залежністю [7]:

$$W_H = 2,30 + 6,64\mu_1 + 19,16\mu_1^2. \quad (6)$$

Таке мінімальне значення досягається за умови, коли безрозмірний критерій динамічної подібності $Sc_{II} = \omega_k / \omega$, де ω_k – критична кутова швидкість конвеєра, та кут підйому гвинта за зовнішнім діаметром α набувають значень:

$$Sc_{II}(\mu) = 0,3 + 0,1\mu_1; \quad (7)$$

$$\operatorname{tg} \alpha = f(\mu) = 0,25 - 0,1\mu_1. \quad (8)$$

Відповідно і значення всіх інших безрозмірні критеріїв гвинтового транспортування, зокрема критерію кінематичної подібності C_β , які мінімізують енергоємність конвеєра, будуть також однозначно визначатись такою характеристикою вантажу, як коефіцієнтом тертя $\mu_1 = \operatorname{tg} \varphi_1$.

Висновки. Розроблені удосконалені конструкції гвинтових завантажувачів із гнучкими дозавантажувальними елементами і перезавантажувальними зонами. Виведені аналітичні залежності для визначення параметрів зон перевантаження і технологічних параметрів.

Література

1. Зенков Р.Л. Машины непрерывного транспорта. / Р.Л. Зенков, И.И. Ивашков, Л.Н. Колобов. – М.: Машиностроение, 1987. – 320 с.
2. Григорьева А.М. Винтовые конвейеры. – М. Машиностроение, 1972. – 184 с.
3. Иванченко Ф.К. Піднімально-транспортні машини. – К.: Вища школа, 1993. – 412 с.
4. Гевко Б.М. Винтовые подающие механизмы сельскохозяйственных машин [Текст] / Б.М. Гевко, Р.М. Рогатинський. – Львов: Вища школа, 1989. – 256 с.
5. Рогатинський Р.М. Модель конструювання і вибору гвинтових конвеєрів з розширеними технологічними можливостями. / Р.М. Рогатинський, І.Б. Гевко // Вісник ТНТУ. – 2012. – №3 (67). С. 197–210.
6. Рогатинський Р.М., Гевко Б.М., Дячун А.Е. Науково прикладні основи створення гвинтових транспортно-технологічних механізмів. – Тернопіль. – 2014. – 280 с.
7. В.М. Nevko, O.L. Lyashuk., L.R. Rogatinska, Y.M. Tarasyuk (2014). – High – speed conveyor parameters optimization. `INMATEH «Agricultural Engineering» vol 43, no. 2 / 2014 . pg. 103–111 , Bucharest. ISSN 2068–2239
8. Тарасюк Ю.М. Завантажувач-змішувач гвинтового типу. Заявка №201413367 від 12.12.2014. Позитивне рішення про видачу патенту. Державний інститут промислової власності 25.02.2015.

Рецензент д.т.н., проф. Б.М. Гевко